

REMIDUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 24 (129)

1994 m. rugėjė 11

Lietuvos Respublikos Prezidentui
Algirdui Brazauskui

Didžiai gerbiamas Prezidente!

Kiršinanti, buvusius kalinius žemianti ir jėzeidžianti Vyriausybės politika Genocido ir rezistencijos tyrimo centro atžvilgiu priėjo akligatvę. Be jokio pagrindo nutraukus algų mokejimą, buvo priversti pasitraukti iš darbo geriausi KGB archyvo specialistai. Susidarė dar negirdėta Lietuvoje, o ir kitose šalyse situacija: buvę kaliniai grįžta į savo kameras, budi ištisus mėnesius, bijodami, kad nebūtų naikinami jų kančių dokumentai. Dabartinės Vyriausybės siekimas tik per savo patiketinius tvarkyti šį archyvą, nušalinus politinius kalinius, kelia pagrįstą įtarimą, kad norima reviduoti istoriją. Genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovo ketinimai karine jėga išvaikyti politinius kalinius iš buvusių KGB rūmų tik patvirtintų šį įtarimą. Tikimės, kad Jūs įvertinate situacijos rimtumą ir pagaliau ištaisysite klaudingus Vyriausybės veiksmus.

Vytautas Kubilius

Lietuvos Respublikos piliečių chartijos tarybos pirmininkas

Vilnius, 1994 m. rugėjo 19 d.

ravo, kad Prezidentas klaidingai informuotas. "Jei mes nesame saugūs vidaus erdvėje, tai bus tas pats: Tik kaltė teks iešmininkui". Rusija mato kitokį sutarties turinį negu mes. Prezidentas nežvelgia 1939-1940 m. įvykių ir nūdienos padėties Lietuvoje panašumo, tuo tarpu Opozicijos vadovas mato valdžios izoliacijos analogiją. Sprendimus priima maža valdžios žmonių grupė. Prezidentas tvirtino, kad padėtis Lietuvoje neblogėja. Tai liudija TVF ir Pasaulio banko išvados, bet jis sutiko, kad padėtis ir negerėja: "Pensininkai ir biudžetininkai gyvena labai blogai, todėl reikia aštresnių priemonių". Apie skurdo stabilizaciją neužsiminta. Valstybės vadovas išvardijo tris valstybės saugumo principus, kuriais jis vadovaujasi: pirmas - geri santykiai su kaimynais, antras - glaudus bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis ir trečias - stabilumas šalies viduje. A.Brazauskas pabrėžė, kad valstybės saugumas brangiai kainuoja, ir pateikė klausimą: "Žinote, kuo baigėsi 1940 metais kariuomenė?" Prezidento nuomone, "rusai Baltijos valstybės laiko jau nueitu etapu". Jis taip pat gerai žinės, netgi "geriau negu kiti, kas vykdė prievertinį Lietuvos vadovavimą per penkiasdešimt metų" - ne LKP, o TSKP!

Prof.V.Landsbergis konstataavo, kad "Lietuvos traukimasis į Rusijos ir Baltarusijos karinį bloką

neignoruoti krikščionių demokratų partijos, o svarbiausius politikos klausimus aptarti su vienomis partijomis. Tie aptarimai galėtų būti ir konfidencialūs. Prezidentas atsakė norėj, kad "išgirstume vienas kitą", ir tartis neatsisakės.

E.Simanaitis paklausė Prezidento, ar jis domisi Sausio 13-osios byla. "Esu labai nepatenkintas bylos eiga. Tai ne mano ir ne LDDP reikalas, o prokuratūros. Prokuratūra užsiima ne tais reikalais, o politiniais šou". A.Brazauskas mano, kad Rainių budelį P.Raslaną reikia nuteisti už akių. Ir V.Ivanovo byla užsistovėjusi, ir M.Burokevičiaus bei J.Jermolavičiaus byla reikia baigti. Prezidentas pasakė galis pasikalbėti tuo reikalu su Generaliniu prokuroru, "bet už gerklės imti" nesiruošiąs.

Į labai aktualų politiniams kaliniams ir tremtiniams prašymą padėti teigiamai išspręsti jau septynis mėnesius tebesitęstantį konfliktą dėl KGB archyvų aprašymo taisyklių laikymosi, dėl moralinės represuotų pareigos ir teisės dalyvauti perduodant KGB archyvą, parenkant Centro istorikus ar formuojant Centro tarybą, Prezidentas pažiūrėjo palankiai. Jis sutiko, kad būtų atnaujinti pasitarimai tuo klausimu, būtinai dalyvaujant didžiausių organizacijų - LPKTS ir LPKS- atstovams. Prezidentas mano, kad jau laikas "turėti visų politinių kalinių bei tremtinių

Prezidentas aiškina, neigia, žada

Lietuvos Sajūdžio ir Piliečių chartijos iniciatyva įvyko susitikimas su Respublikos Prezidentu A.Brazauskui. Be Lietuvos Sajūdžio tarybos pirmininko R.Batūros, pirmininko pavaduotojo E.Simanaičio ir Piliečių chartijos tarybos pirmininko prof.V.Kubiliaus, dalyvavo Opozicijos vadovas prof.V.Landsbergis, LKDP frakcijos seniūnas I.Uždavinys ir narys P.Katilius, LPKS tarybos pirmininkas Seimo narys A.Stasiškis ir Seimo narys A.Endriukaitis. Prof.V.Kubilius išreiškė nerimą dėl Lietuvos saugumo, jei bus pasirašytas susitarimas su Rusija dėl karinio tranzito per Lietuvą. Tada Rusija galės daryti milžinišką spaudimą Lietuvai, kuri neturi iš Vakarų jokių saugumo garantijų. Bloga ne tik tai, kad Lietuva pavirstų kariniu koridoriumi, bet ir tai, jog apie vykstančias derybas stinga viešumo. Profesorius palygino šią padėtį su 1940 m. situacija.

Prezidentas nelinkės vartoti "koridorius" termino. Pasak jo, normalu ir tai, kad dar nepasirašyti sutarčių projektai neskelbiami. Taisylės, kurių variantų jau visas tuzinas, yra universalios. Jos bus pasiūlytos pasirašyti ir latviams, o vokiečiams jau pasiūlyta. Tekstą rengti reikia labai atsargiai ir taisykles pasirašyti reikėtų "pačiu žemiausiu lygiu, t.y. ne Premjerui, ne ministriui, o dar žemiau, nes čia ūkinis- teisinis klausimas, o ne politinis". Prof.V.Landsbergis papriešsta-

Autoriaus nuotrauka

yla akivaizdus", todėl politinių partijų atstovai turėtų nuolatos kontaktuoti. Būtų klaida "eiti tikta kartu su Rusija, ir tiek, kiek ji leis". Prezidentas atsakė nematas pavojaus, kad Lietuva taptų Rusijos satelitui. I.Uždavinys pasiūlė valdžiai

sarašą". Šis Valstybės vadovo žodis gali reikšti, kad valdžia galbūt rimčiau domesis pasipriešinimo dalyviais ir jų kovų bei veiklos istorija.

Edmundas SIMANAITIS

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Teisėsaugos reforma ir smūgai Prezidento institucijai

Rugsėjo 21d. įvykusioje spaudos konferencijoje Teisingumo ministras J.Papiestis kalbėjo apie teisinės sistemos reformą. Jo nuomone, rizikingiausias dalykas - tai naujų teismų- apeliacinio ir apygardų- sukurimas. Jie pradės veikti nuo kitų metų sausio 1 dienos. Dar 1993m. pabaigoje Seimas priėmė nutarimą dėl "Teisinės sistemos metmenų ir jų įgyvendinimo". Nors Aukščiausiasis Teismas panaikinamas, bet ministras nemato teisinės kolizijos, nes Metmenyse numatyta Generalinę Prokuratūrą priskirti prie Aukščiausiojo Teismo. Bus naujas ir Aukščiausiasis Teismas.

Seimo narys V.Petkevičius paaiškino, kad jo vadovaujamas Nacionalinio saugumo komitetas kontroliuoja "jėgos struktūras per biudžeto prizmę", kad per daug netvarkos įkalinimo įstaigose, ypač tardymo izoliatoriuse. Vienam sulaikytajam tenka mažiau nei 0,2 kv.m ploto, nors pagal tarptautinius standartus turėtų būti 6 kv.m. Todėl esą reikia iš Kauno technologijos universiteto atimti buvusio sunkiųjų darbų kalėjimo pastatą ir naudoti ji pagal pirmą paskirtį.

Rugsėjo 22d. konferencijoje socialdemokratų frakcijos atstovas A.Baskas atkreipė žurnalistų dėmesį į "pasikėsinimus į Prezidento instituciją". Jie prasidėjė dar 1993m., kai A.Brazauskas pasiraše Lito komiteto pareiškimą. Šiuo pareiškimu teigiamai, kad visi gyventojų piniginiai indėliai yra teiseti, taigi ir LKP ar KGB lešos, pverstos kai kuriems asmenims ir sukauptos finansinėmis machinacijomis, sumos, pagrobtos iš įmonių, neteisėtai nurašytos bei pasisavintos ir t.t. A.Baskas pavadinė smūgiu Prezidento institucijai A.Brazausko nepasirašytus savivaldybių rinkimų, prokuratūros, valdžios pareigūnų pajamų ir turto deklaravimo įstatymus su pataisomis. Nomenklatūrinis privatizavimas taip pat buvo priskirtas prie "smūgių" Prezidento institucijai. Socialdemokratų atstovas ižvelgė didelį pavoją, kai Prezidento rankose atsiduria valstybės centrinio banko, VSD, generalinės Prokuratūros kontrolė. Kalbėtojas teigė, kad iš dvilicos Rytų Europos valstybių tik Lietuvos Prezidentas sutelkė tokią didelę galą savo rankose.

Ar bus sumenkintas Seimo vaidmuo?

Rugsėjo 19d. įvykusioje spaudos konferencijoje konservatorių frakcijos seniūnas A.Kubilius kalbėjo apie demokratijos ribojimo tendencijas Seime. LDDP siūlo sumažinti Seimo narių skaičių. Jei toks pasiūlymas keisti Konstituciją argumentuojamas "tik didelėmis valdymo išlaidomis, tai gal tada sumažinkime jį iki penkių žmonių", ironizavo kalbėtojas. Seimo valdybos nutarimas perpus sumažinti plenarinį posėdžių taip pat menkina Parlamento reikšmę. Tokie siūlymai rodo LDDP siekimą nukreipti visuomenės dėmesį nuo kur kas aktualesnių referendumo keltų problemų. Valdančiosios partijos požiūris į nusikalstamumo pažabojimą, kovą su korupcija yra svarbiausios nūdienos aktualijos.

Konservatorių frakcijos seniūnas informavo, kad Opozicija pateikė pasiūlymą, kaip "sustiprinti parlamentinės demokratijos daigus": būtent, įvesti kasdienių klausimų Vyriausybei laiką, penktadieniu Seimo narių suteikti teisę reikalauti sudaryti tyrimų komisijas, panaikinti Seimo komisijų darbo įslaptinimą, sustiprinti parlamentinę kontrolę struktūrų, kovojančių su nusikalstamumu, įsteigiant nuolatinį Seimo komitetą.

PO TO, KAI RAŠĒME

Tikrai taip!

I "Tremtinio" Nr. 19 informaciją "Kuklumo praradimas" L.Simutis atsakė:

1. Esu "Tremtinio" klubo steigiamojo susirinkimo dalyvis, ir tai man suteikia juridinę ir moralinę teisę vadintis vienu steigėju.

2. Iki 1994m. liepos 16d. LPKTS buvo "vi-suomeninė-politinė organizacija". Nuo liepos 16d. ji tapo "politine organizacija". Tai ne melas o faktas.

REDAKCIJOS PASTABA. Neturime ką bepridurti. Suprantame, kad L.Simutis buvo vienas kukliausiu narių šiai organizacijai steigiantis. Jis nedalyvavo kuriant klubo įstatus. nebuvuo išrinktas į pirmąjį klubo tarybą.

Už didelių moderniškų rūmų pasislėpusi generolo Bartašiūno vila atrodo labai skurdžiai. Vienaukštis pastatas, lentomis užkaltais langais, jau aptrupėjusiomis sienomis. Ši vietovė unikali - čia kadais buvo Lietuvos valdovų karališkasis dvaras. Dvarą valdė garsūs didikai Vlavičiai, Pacai, Tyzenhauzai.

Kaip dabar atrodo ši vietovė? Tinklo tvora aptverta lauko teniso aikštėlė įsiterpusi tarp kruvinojo sovietinio generolo vilos ir lentinės rudai nudažytos tvoros. Neries link kampe apleista koplytėlė. Kokia istorijos ir dabarties gyvenimo, didybės ir niekšybės, kapų ir mirusiųjų išniekinimo sumaištis. Negaliu nuvyti įkyrios min-

B.Gajauskas ir VSD darbuotojas A.Vyšniauskas

Ten bus nustatyta nužudytojo amžius, lytis, ūgis, aprašyti sužalojimai- šautiniai, durtiniai ir kitokie. Bet tai jau ekspertų

- Ką naujo pasakysite apie vyskupo V.Borisevičiaus palai-ku identifikavimą?

- Štai čia, prie pamato, ras-

Atsiprašau nužudytųjų

Reportažas iš Tuskulėnų su apmästymais

ties: Tuskulėnai- nūdienos gyve- nimo atspindys: gėris šalia blo- gio, smurtas greta teisingumo, tiesa ir melas-visi lygiom teisėm. Praveriam medinius vartus. Du jauni policininkai patikrina leidimus. Štai ji- Lietuvos kan- čių Pompėja! Didelė stačia- kampė duobė, pamatų likučiai, transporteris žemėms kelti, pora polietilenu aptrauktu rėmų virš atkastų griaūčių-apsauga nuo lietaus. Čia triūsia keletas žmo-

darbas.

- Jūs sakėte, kad randate žiedų. Bet kaliniams žiedų neleisdavo mūvėti...

- Keletą skeletų radome su auksiniais, tikriausiai vestuviniais žiedais. Žiedai galėjo būti ant rankos pirštų arba parisi po kaklų.

- Gal tie žmonės buvo nužy- dyti ne kalėjime, o miesto apy- linkėse?

- Sunku pasakyti. Gydytojas,

tas skeletas su auksiniais dan- timis. Gydytojas teigė, kad šlaunikaulyje matyti ligos pato- logija. Yra požymių, leidžiančių spėti, kad tai jo palaikai, bet viską parodys tolimesnis tyri- mas.

Dalykiškas pokalbis anaiptol neatspindi mano dvasinės bū- senos. Paliečiu vieną kitą kau- kole, fotografuoju, o kamuoja skaudi mintis- kurioje vietoje guli Kimo, Šalmo, Lizdeikos ir Vyšnelio- mano bendražygių kaulai? Jaučiu sunkią išli- kusiojo kaltę prieš juos už pri- šų padarytas skriaudas, už jų sunaikintą gyvenimą, už jų napadarytus darbus. Tik Šalmas turėjo dvidešimt vienerius, o kiti vos aštuoniolika. Kokia kainą mokėjo Tauta už nūdie- nos laisvę! O kas įvertino Gene- rolo Vėtrą žygdarbį ar viso tūkstančio čia gulinčių kovo- tojų ir patriotų ir tų dar ne- suskaičiuotų tūkstančių, iš- barstyti po visą Lietuvą sąvar- tuyose ir šuliniose, pelkėse ir miškuose, po stadionų asfaltu ir po modernių statinių pamatais?

Kokia sunki ta kaltės (o gal ir amžinos skolos) našta, kurią prisiemei kaip pareigą, kai jau antras atgimusios Tėvynės Par- lamento tyli, kai jau šeštoji vyriausybė tebeklaidžioja tarp trijų pušų, kai teisingumas

mégina atkurti ant didžios neteisybės pamato, kurio vieną kampą minu čia- Tuskulė- nuose?..

x x x

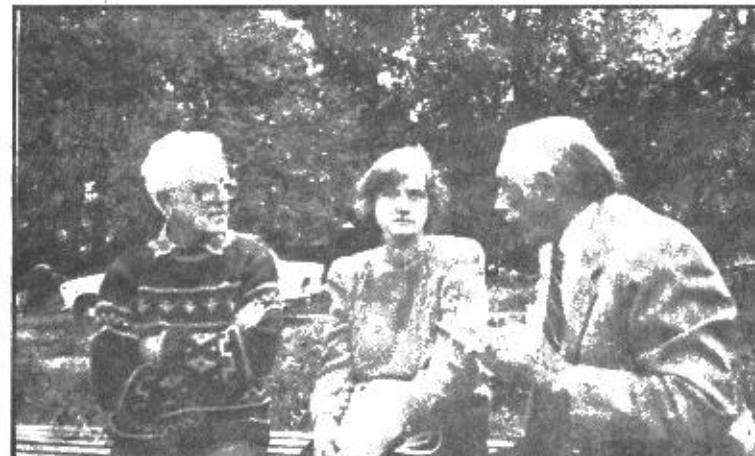
Šnekinu Pilių tyrimo centro archeologą Evaldą Valionį:

- Ar pirmą kartą kasinėjate tokią kapavietę?

- Taip, pirmą.

- Oanksčiau ar teko kasinėti laidojimo vietas?

(nukelta į 3 psl.)

Iš kairės: prof. V.Urbanavičius, archeologė I.Vaškevičiūtė ir B.Gajauskas

nių. Užkalbinu jauną tam- siaplaukį vyriškį- VSD darbuotoją Aivarą Vyšniauską:

- Kokį darbą jūs čia atliekate?

- Šiuo metu vyksta paruošiamieji indentifikavimo darbai. Atkasame duobes, surenkame žmogaus skeletą. Kiekvieno žmogaus atskirai. Paskui fotografuojame bendrą padėtį ir būdingas detales, pavyzdžiui, žiedus, kryželius ar dar ką nors, ką aptinkame. Be to, atskirai fiksuojame kaulų sužalojimus. Skeletą apžiūri gydytojas, po to kaulus sudedame į atskirą dėžę, užrašome numerį. Tada dėže gabemama į Teismo medicinos institutą tolimesniams tyrimui.

pavyzdžiui, net lyti tik nuspėja. Galutinę išvadą padarys eks- pertai.

- Ar vaikų skeletų neradote?

- Ne, neradome.

- Kada numatote baigti ka- sinėjimus?

- Spauda jau rašė, kad čia užkasta per tūkstantį žmonių. Turėtume šįmet tiek ir atkasti.

Balys Gajauskas paklausė, kaip pavyko nustatyti duobių vietas garažo plote ir ar tokiu duobių nera šalia buvusio pa- stato.

- Darbams vadovaujantis prof. V.Urbanavičius parodo, kur būtent kasti. Dabar ka- sinėjame šiame kluone, matyt, ir kitur ieškosime.

1994m. rugsėjis

TREMINTINUS

Nr. 24 (129)

3

(atkelta iš 2 psl.)

- Teko kasinėti XIV-XV amžiaus kapynus, III amžiaus pilkapynus. Dabar kasinėjame Vilniaus Žemutinę pilį.

- Koks jūsų, kaip piliečio, požiūris į šią kapavietę ir į tai, kas čia vyko?

- Kapais šios vietas nevardinčiau. Tai nusikaltimo slėpimo vieta, duobės su užkastais, bet nepalaidotais žmonėmis.

Prieinu prie trijų mervinų, šlavinėjančių griaucius. Vilniaus pedagoginio universiteto IV kurso studentės istorikės: Asta Lukošiūtė, Erika Norgelaitė ir Audronė Žirnelytė.

- Panele Asta, ar jūsų giminėje buvo reprezentuoti, nužudyti ar negrižusių iš Sibiro?

- Iš mamos pusės yra ištremtu, yra ir nesugrižusių iš Sibiro.

- Ar pirmą kartą tokį darbą dirbate?

- Pirmą...

- Ar jus čion atsiuntė, ar pati atėjote?

- Pati atėjau.

- Jūs- būsima mokytoja. Kokie jausmai jus apima matant šiuos kaulus? Ka pasakosite savo būsimiems mokiniams apie šią vietą ir jos radinius?

- Man buvo labai baisu žiūreti į sumestus nužudyti žmonių palaikus. Šiurpas bėgo nugara... Pirmajā

dieną buvo labai sunku... O mokiniams papasakosiu viską, ką mačiau. Man, kaip istorikei, tai neįkainojama patirtis. Štie dažai po kelerių metų bus apra-

šyti istorijos vadoveliuose.

- Kada jūs sužinojote apie tokias masines žudynes Lietuvoje ir apie tokias daugelio žmonių užkasimo vietas?

- Pirmą kartą sužinojau tiktais Atgimimo laikais. Kol mokiausiu vidurinėje, nieko nežinojau...

- Kelintais metais jūs gimėte?

- 1970 metais.

Įaptvertą teritoriją įvažiuoją automobilis. Iš jo išlipa prof. V.Urbanavičius ir archeologė Ilona Vaškevičiūtė. Kasinėjimams vadovaujantis V.Urbanavičius pasakoja:

- Identifikaciją baigs eks-

koma ir vyskupo V.Borisevičiaus atvejui. Esame sutarę su VSD šiomet ištirti visą pastato teritoriją, kurios plotas 40x9m. Dabar mums paramos jau nereikia. Tačiau nevėlu rašyti prašymus prokuratūrai tiems, kas spėja, kad čia gali būti pakasti jū artimieji.

B.Gačauskas pasidomi profesoriaus nuomone dėl palaikų palaidojimo. V.Urbanavičius atsako, kad jie patys tarsi svarstė. Tirdami čia augančius medžius, nustatė, kad dalis jų pasodinta po paskutinių užkasimų, kai kurie aiškiai norint

pažymėti vietą, bet yra ir senesnių. Pradžioje tai buvo tik spėjimas, o "dabar yra įrodymų, kad medžiai pasodinti norint pažymeti kai kuriuos kapus ir asmenis".

Archeologė Ilona Vaškevičiūtė čia būna ir po dvi pamainas. Ji rikiuoja talkinančią kareiviu ir studentų darbus.

- Ar galėtumėte papasakoti, kokia jūsų talkinininkų reakcija į kasinėjimus?

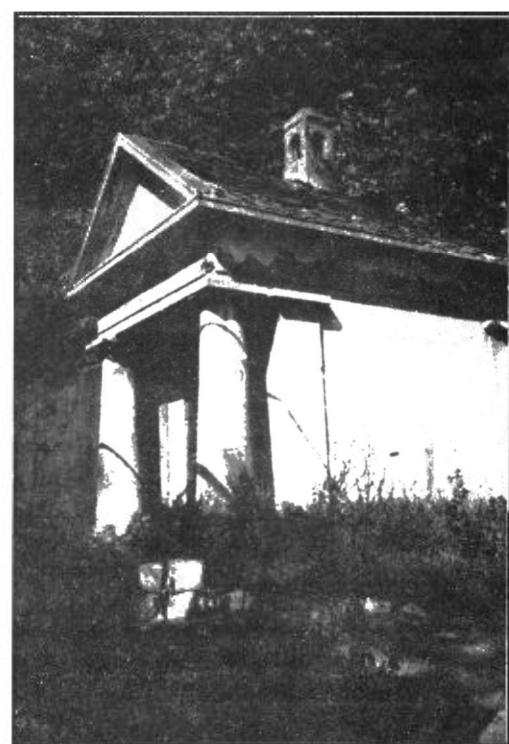
- Policininkai ir studenatai į ši darbą žiūri labai rimtai. Jie reaguoja kaip Lietuvos piliečiai. Apie kareivius sunkiau spręsti. Tarp jų pasitaikė ir tokiai, kurie nesupranta šių įvykių reikšmės ir svarbos. Daug griauciu, o jiems rei-

pertizė. Dabar esame įsipareigoję jokios medžiagos apie identifikavimo eigą neskelbti. Kai bus surašytas ekspertizės aktas, tada sužinos visi. Ši taisyklė tai-

kia žemę kasti...

Belieka priminti, kad kasinėjimuose talkina VRM kareiviai. Tarp jų nemaža nelietuvių.

Rugsėjo 23d. Lietuvoje buvo

Tuskulėnų dvaro koplytėlė

Autoriaus nuotraukos

Tuskulėnų radiniai

paminėta žydų genocido diena. Premjeras A.Šleževičius atsprašė žydų už nacių vykdytą žydų genocidą Lietuvoje ir paskelbė, kad Lietuvos Vyriausybė prisimima atsakomybę už žudynių dalyvių persekiojimą. Žydų genocido pasmerkimas neturėtų kelti abejonės né vienam doram piliečiui. Genocidas pasibaisėtina žmonijos nelaimė. Jo ideologai ir vykdytojai, nepriklasomai nuo tautybės, lyties, turi būti persekiojami ir šiam nusikaltimui néra senaties.

Savo metu prancūzų rašytojas E.Zola dėl karininko žydo A.Dreifuso, apkaltinto šnipinėjimu, bylos kreipėsi į šalies prezidentą garsiuoju pareiškimu "Aš kaltinu". Tada buvo kitoks teisingumo ir garbės suvokimas. Todėl aš atsiprašau nužudytųjų laisvės kovotojų, žuvusių kautynėse su okupantu, mirusių tremtyje už tai, kad net ketvirtaisiais atkovotos Nepriklasomybės metais jų auka Tėvynėi dar nepripažinta,

neįvertinta Valstybės aukščiausiosios valdžios, kad pusę amžiaus trukęs pasipriešinimas okupantui iki šiol nepripažintas teisėta ir būtina Tautos savigna, kad valdžia, pasižadėdama persekioti žydžaudžius, kratos pareigos, beje, pačios svarbiausios Teisingumo akivaizdoje-pirmiausia ar bent jau tuo pačiu metu persekioti ir šaudžiūsius lietuvius, nes jokios kitos pasaulio šalies vyriausybė tuo niekada nepasirūpins. Apgaičiūnos valdžios pastangos imtis "teisingumo" atkūrimo pagal tautybę. Atsiprašau žuvusių ir mirusių už tai, kad Sajūdžio Parlamentas nesugebėjo sukelti jėgų įvykdyti švenčiausią pareigą- priimti Konstitucinį Istatymą dėl visų rūšių pasipriešinimo ir kovų periodo įvertinimo. To nepadarius, iki šiol murdomės vis didėjančių neteisybų pelkėje. Tuskulėnų radiniai tai primena ir patvirtina.

Edmundas SIMANAITIS

Vakaru užtarimo belauklant

Didžiosios pasaulio valstybės Baltijos šalims, užimančioms ypač svarbią geografinę vietą Europoje, dažniausiai palieka tik savo perėjos į Rytus ar į Vakarus vaidmenį. Tad ne kartą joms teko žiauriai nukentėti nuo imperinių valstybių tarpusavio karų, dalybų įtakos sferomis. Lietuva pavojuose visada ieškodavo užtarėjų, kurie jos teritorijoje sustabdytu neteisėtus kitų valstybių veiksmus. Ypač svarbu buvo po 1990m. Kovo 11-osios Akto paskelbimo kuo skubiau sulaukiant didžiasias Vakarų valstybes Lietuvą pripažintant neprilausoma. Tačiau šios delsė. Pirmoji Lietuvą ryžosi pripažinti mažutė Islandija, kuriai taip pat buvo lemtas sunkus laisvės kelias, grėsmingas Sovietų Sąjungos noras arčiau "susibroliauti".

Dabar, kai Lietuvos užsienio ir vidaus politikoje aktyviai dalyvauja neprilausomybei priešiškos žėgos, vis dažniau pasigirsta balsų apie naudą įsileisti Rusijos karinį tranzitą, Lietuvai patekti į Rusijos ekonominių ir gynybinės sferą (sudaryti Rusijos gynybinę ašį Karaliaučiaus kraštą-Baltarusija-Rusija). Vis labiau ryškėja pavojingi mūsų valdžios polinkai politiniai klausimais "patarėjais" kviečiant kitų valstybių vadovus, ekspertus! Pavyzdžiu, Latvijos ir Estijos premjerų nuomonė dėl mūsų būsimo referendumo jų viešnagės metu, tarptautinio valiutos fondo ekspertų priešiški pasisakymai, Anglijos premjero nuomonė dėl mūsų valstybės sutarties su Rusija karinio tranzito klausimais ir t.t. Todėl nenuostabu, kad pasigirdo ir JAV kai kurių diplomatų nuomonė, jog Baltijos valstybės turėtų likti Rusijos įtakos sferoje, kad Vakarų valstybių riba baigiasi Lenkijos sienomis. Juk labai paprasta bet kurioje valstybėje rasti diplomata (tuo labiau žurnalistą), kuris už nebrogą atlyginimą paskleis tokias mintis, kokių tau reikia. Be abejo, ir JAV prezidento B.Kintono veiksmus tos pačios jėgos bando reguliuoti. Tai parodė ir pataikavimas Rusijai į ešnagės Rygoje metu. Susitikime su Baltijos valstybių preidentais JAV prezidentas neužsiminė aš e Skundą, apie Estijos teritorines pretenzijas Rusijai, bet Latviją ir Estiją paragino ieškoti išspręsti ten gyvenančių rusakalbių problemas. Nebuvo užsiminta ir apie Karaliaučių, tačiau ši kraštą pirmiausia reikia demilitarizuoti.

Ši didžiosios valstybės, nepatyrusios sovietinio genocido, nesupranta ir neįvertina šių faktų amžino klastingo pavojaus Baltijos šalims. Pasiekusios nemažai susitarimų nusiginklavimo vietai, os neveikia su tuo reikalą, pataikauja ieškodamas sau naudingų sandėlių. Šios Baltijos valstybės bendromis pastangomis turi saugotis invazijos. Mūsų tautoms daugelis bendradarbia, tuo su visomis Europos valstybėmis.

Vytautas NEZGADA

"Ačiū partijai ir vyriausybei"

Ne viena televizijos laida ir ne vienas jų žurnalistas, neįtikę piramidės viršūnei, "išejo šunims šėko pjauti". Paskutinė-Naujienos. Nuomonės.

Laikraščiams užsisakyti skatikų turime vis mažiau, todėl nepraleidžiame per radiją aštuntą ryto po žinių transliuojamos spaudos apžvalgas, kur profesionalai, etiškai supažindinama su aktualiausiais didžiųjų Lietuvos dienraščių straipsniais.

Pastaruoju metu "Diena" (buv. "Tiesa") reikalauja sau daugiau eterio laiko, jai nepatinka esamas spaudos aptarimas. Kuo kvepia vienos partijos laikraščio išskirtinės teisės reikalavimai?

Gal jau netrukus ne tik nematysime, neskaitysime, bet ir negirdėsime? Apakinti ir apkurtinti žmonės parankesni vagišiams, mafijai ir valdantiesiems.

Apie brangstančius maisto produktus, šilumą, apskritai brangstančią pragyvenimą skelbia džiugūs besivaipančių diktorių balsai. Guviai pranešinėjama apie smunkančios gamybos ir didėjančio nedarbo bei bankroto naudą. Badmiraujantiems piketuojojams pensininkams mielaširdingai užtikrinama, kad tų "katino ašarų" tikrai nebemažins. Žodžiu, viskas gerai, stabligė siautėja. Tyčiojamas, o atsiprašyti net ir neketinama. Vis dažniau kartu su J.Biliūno Juozapota norisi stebėtis: "Kiek daug ponų, kokie visi gražūs?" Gal jau greit, užčiaupus laisvesnį spaudos ir eterio žodį, tarsime daugelio dar neužmirštą valdantiesiems mielą: "Ačiū partijai ir vyriausybei?"

Irena SMETONIENĖ

1994m. rugėjis

REMTINYS

Nr. 24 (129)

4

Ar mums dar reikia savanorių?

Tū piliečių, kurie prieš ketvertą su puse metų lemtingomis Tautos apsisprendimo dienomis gynė Parlamento rūmus, televizijos bokštą, o kartu ir Lietuvą? Tokių savanorių, kurie tėsė 1918-1920m. nepriklausomybės kovas, kai Lietuvą jos sūnūs gynė ne už pinigus, ne dėl kokios naudos, o aukojosi dėl jos išlikimo. Tokių savanorių, kurie 1941 06 23, karui prasidėjus, sukilo prieš pirmajį okupantą, paskelbdami pasauliu apie vėl atkurtą Lietuvos nepriklausomybę; priešinos naujam, iš Vakarų atėjusiam, okupantui, o bolševikams antrukart sugrįžus- pusę šimtmečio kovojo nelygi rezistencinę kovą už Tautos išlikimą, už jos valstybingumo atkūrimą.

Pasaulyis nežino kito tolygaus pavyzdžio, kad tauta taip ryžtingai būtų kovojuusi už savo išlikimą ir laisvę su šimtą kartu galingesniu priešu.

Visa nelaimė dabar ta, kad daugelis išlikusiųjų patogiai prisitaikėme prie to, kas buvo, kas yra, nudorėjome, sumankurtėjome. Dorai dirbtai (ką jau ten-aukotis!) Lietuvos labui jau nenorime. Neapsimoka. Dauguma jaunimo- pragmatikai ir savo gyvenimą tvarko pagal Epikūro principą: "Carpe diem" (naudokis šia diena). Ryškus viso šito pavyzdys- šiandien mūsų valstybę valdanti partija ir dauguma jos statyinių.

JAV kariuomenės rémimo grupės mjr. E.Čepas, Savanorių mokymo centro viršininko vaduotojas mjr. E.Ignatavičius, Šiaulių "Geležinio vilko" motorėlant bataliono vadas plk. ltn. V.Lukavičius, Marijampolės "Geležinio vilko" bataliono štabo mjr. S.Draščiukas birželio pradžioje parengė mokomojo žygio "Žeimena-94" programą. Ją Generaliniame štabe aprobaavo plk.ltn. A.Jurgaitis ir patvirtino Lietuvos kariuomenės vadas gen. J.Andriškevičius. Mokomąjį žygį buvo numatyta pradėti liepos 18d.

Liepos 18-29d. vienas savanorių būrys ir du "Geležinio vilko" būriai bei JAV kariškių grupė dalyvavo mokoma į Žeimenos upės baseino rajone.

"Priešui okupavus" dalį Lietuvos, savanoriai, vadovaujami būrio vado A.Andziulio, valtimis žvalgė ir stabdė "priešą" Lūšio, Dringio, Asalnų, Linkmenų, Aseko, Ukojo, Šakarvos ir Žeimenos ezerų bei Žeimenos upės pakrantėse.

"Geležinio vilko" dviratininkai, vadovaujami būrio vado ltn. Kazio Čiuplinsko, kelias ir laukų bei miškų keleliais išvažinėjo ir išžvalgė Palūšes, Meironių, Gi-

Taigi šiandien kaip niekada Tėvynei reikia geros valios savanorių visose valstybinės veiklos srityse, kad nenukryptume nuo Tautos kelio. O svarbiausia- kad lemtingu mūsų valstybei metu (dėl mūsų pačių politinių klaidų ar tarptautinės padėties) savo Tėvynę, savo Valstybę apgintume. Juk to neatliks nei Brazauskas su Šleževičiumi bei Juršenė, nei Linkevičius su visa 18 ministru plejada, nes jiems Lietuva- tik pelninga įmonė. Lietuvą tokiu metu galėtų apginti tik savanoriškai pakilusi, sąmoninga ir pasiruošusi Tauta.

Matyt, tokį neramiai minčių vedami, rugsėjo 16d. LPKTS rūmų salėje ir susirinko apie 200 jau įsikūrusios Lietuvos savanorių sąjungos narių. Svarbiausias šio susirinkimo dienotvarkės punktas buvo išklausyti iš Vokietijos grūžusio plk.ltn. V.Žukopranės, aptarti nario ženkeliu, savanorio pažymėjimo, nario mokesčio klausimus, taip pat aptarti ankstesnę savanorių sąjungos veiklą. Deja, plk.ltn. V.Žukas kažkodėl neatvyko.

Kauno skyriaus viršininkas pažymėjo, kad Sąjunga plečiasi, rajonuose steigiami nauji padaliniai. Tiesa, stinga patalpų bei vietos valdžios dėmesio. Paskirti atstovai stebeti teisme J.Maskvyčio bylą. Prisiminta, kad Sąjungos vadovybė keletą kartų kreipėsi į šalies vadovus dėl ne-

pagrįstų, tendencingų savanorių apkaltinimų, netgi persekiojimo. Gautas Gen.prokuroro formalus biurokratinis raštas, o iš prezidento- kol kas jokio atsakymo.

Jonavos, Kédainių savanorių kuopų atstovai nusiskundė, kad vietos valdžia visaip trukdo jų veiklą, o atkakliai pareikalavus savo teisių, siūlo priklaisti lūpą ir per daug "nesišakoti".

Gana aštriai buvo kritikuotas Kauno karinis dalinys- pirmasis pulkas. Esą jis paskirtas valdžiai ginti. Kiti pirmojo pulko garbę ir vardą gynę. Esą šio pulko pastangomis sekmingai saugoma apie 80000 nusikaltėlių, Lietuvos piliečių ramybę.

Susirinkusieji vieningai plojo čia trumpai kalbėjusiam ltn. Jonui Maskvyčiui.

Reikėtų dar paminėti čia pariekštą nepasitenkinimą dėl organizuoto karių vedimo į bažnyčią, neva tai pažeidžiai sąžinės laisvę. Bet juk iš tiesų karo kapelionų užduotis- rūpintis karievių dorove, kaip ir visose civilizuotos šalyse. A. Markūnas siūlė nesiskaldyti, nesiginčyti, kuris labiau tévynę mylim, nediskredituoti vienas kito, sukurtųjų padalinii. Pabrėžė, jog Lietuvai reikia naujo, apgalvoto Krašto gynimo modelio, suderintos visų organizacijų ir padalinii veiklos.

A.Petrusevičius kvietė visus susimąstyti dėl narystės, dėl

J. Enčeris Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos 21-ajame Seime. Bostonas, 1990 05 12

duotos savanorių priesaikos. Visi mes ją davėm, kai gynėme Parlamentą ir atskuriančią valstybę. O kuo dabar mes ją gintume, jei jokių ginklų mums neduoda, net turėtuosius atima?

Kédainių savanorių kuopos vadas gyné kariuomenės apoliškumo idėją. Gal tai ir patraukli idėja, bet juk valdžiai nukrypus nuo Tautos kelio, nuojos nepriklausomybės kelio, jos gynimas visada tampa politika.

Po oficialiosios dalies atskiri savanorių būreliai dar ilgai svarstė "būti ar nebūti". Daugelio manymu, savanorių savanoriškai dirbančių ten, kur valdžios žinybų, jų pastangų nepakanka, labai reikia. O ypač tai būtų aktualu galimos krizės atveju, kai tauta turėtų ginti

savo valstybę nuo išorės (o gal ir nuo vidaus) prieš. Tada visa tauta turėtų tapti savanoriais. Bet tam reikia ruoštis. Valdžia turi skatinti ir visokeriopai remti savanoriškumo, aukojimasis už Lietuvą idėją, o ne trūdyti jai provokacijomis ir net baudžiamosiomis bylomis. Savanorių, šaulių, krašto apsaugos kariuomenės, VRM apsaugos veikla turi būti suderintos.

Pagaliau toks savanoriškas mūsų Tėvynės gynimas mūsų varganai valstybei gal ir pigiau kainuotų už didelės reguliarios armijos išlaikymą. Svarbu tik nedelsiant sudaryti tam sąlygas, parūpinti ginkluotę, suderinti tarpusavio veiklos sąlygas.

Ats.plk.ltn. Juozas ENČERIS

Mokomės kariauti

nučių, Tauragnų, Linkmenų, Kaltanėnų, Švenčionelių, Padubės, Raudondvario apylinkes. Siaurose vietose rengė "priešui" pasalas, saugojo svarbius rajonus.

"Geležinio vilko" žvalgų būrys išžvalgė ir stabdė "priešą" šio rajono slapčiausiose vietose, užpuldinėjo jį kaimų keiliuose ir "priešui" susitelkti patogiose vietose.

Drauge su Lietuvos kariais žygį je dalyvavo JAV jūrų pėstininkų Nacionalinės gvardijos ir Žaliųjų berečių kariai. Jų

buvę kiekviename būryje, jie draugiškai stebėjo visus karių veiksmus ir dalijosi patyrimu.

Po trijų dienų savų užduočių vykdymo savanoriai perkélé per Žeimenio ežerą "Geležinio vilko" būrius į pirmąjį bazinę stovyklą Kretonės deltoje. Čia buvo raportuota vadams apie atliktas užduotis, aptarti reido rezultatai, vyko bendri mokymai, skirtos užduotys antrajam reido etapui. Bendroje stovykloje žygio dalyvius aplankė ir vizitavo Lietuvos kariuome-

nės vadas gen.J.Andriškevičius.

Baigėsi bendri mokymai bazinėje stovykloje. Suglaudžiamos palapinės, gesinami laužai- ir vėl po Lietuvos ežerus, upes, kelius, takus, miškus ir laukus su savomis užduotimis pasklidino Lietuvos kariai.

Apylinkių gyventojai su džiaugsmu sutikdavo karštoje saulėje ir sparčiai žygyje įkaitusius ir apdulkėjusius karius, siūlė jėms vandens, pieno, šviežio medaus, ilgai dar stovėdavo prie sodybų, žvilgsniu lydėdami už miško iškyšulio dingstančius savus karius.

Buvo ir įdomių staigmenų. Viename paežerės kaime brakonieriai guodėsi: "Visus kelius, visus miškus, visus ežerus ir jų pakrantės kiaurą parą kontroliuoja kareiviai. Kada galésime vėl laisvai gaudyti žuvį (brakonieriauti)?

Tokius savo jo krašto gamtos turtų "mylėtojus", aišku, Lietuvos kariai sudrausmindavo.

Iš lėto čia iš vienos, čia iš kitos valties atskriedavo savanorių kareiviška daina. Baigiantis žygį, saulei nusileidus, prie laužo į bendrą chorą išliejo ir

JAV jūrų pėstininkų balsai.

Temsta. Baigėsi vakarinis karių patikrinimas, gėsta laužas, rimsta karių stovykla. 23 valanda- kariai dingo medžių šešeliuose užmaskuotose palapinėse. Tik sargyba saugo stovyklą, užmaskuotas valtis.

Liepos 29-oji. Paskutinė bazinė stovykla ant Neries kranto, ties Raudondvariu.

Prie Lietuvos trispalvės išsirikiavę trys Lietuvos karių būriai, JAV karių grupė. Karių žygį vertina Lietuvos kariuomenės vadas gen.J.Andriškevičius, Generalinio štabo atstovas plk.ltn. A.Jurgaitis, Savanorių vadas plk.ltn. A.Pocius, "Geležinio vilko" vadas plk.č.Jezerskas, JAV kariuomenės rémimo grupės viršininkai plk.R.Barzilovski ir plk.E.Klimash.

Savanoriai pasveikino Lietuvos kariuomenės vadą J.Andriškevičių jo 50 m. jubiliejaus progą, perrišo tautine juosta.

Žygis baigtas. Savanoriai krauna valtis į sunkvežimius. "Geležinio vilko" žvalgai darna kolona rieda į savo kareivines. O "Geležinio vilko" dviratininkai dar tėžygi- per visą Aukštaitiją važiuos į savo kareivines Šiauliuse. Keliias tolimas, bet mielas.

Savanoris mjr. E.JAKIMAVIČIUS

1994m. rugėjis

TREMINTINYS

Nr. 24 (129)

5

Dar vienas smūgis nepaklusniesiems

Prieš išsiškirstydamas vasaros atostogomis 1994m. liepos 20d. Seimas priėmė įstatymą Nr.I-576 "Dėl socialinės paramos asmenims, sužalojimams attleikant būtinąją karinę tarnybą sovietinėje armijoje ir šioje armijoje žuvusių šeimoms (1945 07 22 - 1991 12 31)". Šiuo įstatymu numatoma žuvusių vaikams (iki 18 metų amžiaus), sutuoktiniam ir tėvams, sulaukusiems pensinio amžiaus arba invalidams, mokėti po 2 MGL dydžio priedą prie jiems priklausančių pensijų. Žuvusių šeimoms bus išmokama 120 MMA dydžio kompensacijos. Kompensacijos nuo 24 iki 60 MMA dydžio bus išmokamos tapusiems invalidais ir sužalojimams tarnaujant sovietinėje armijoje. Gydymas ir medikamentai šiemis asmenims bus nemokamas. Įstatymas įsigalioja nuo 1995m. sausio 1d. Parama bus išmokama iš valstybės biudžeto ir registruojama kaip Rusijos, SSRS teisių ir pareigų perėmėjos, skola Lietuvai. Vien kompensacijoms prieiiks 12 mln. litų. Skolą registruosime, bet kompensacijas patys mokėsime, nes LDDP valdžia drovisi reikalauti iš Rusijos reparaciją.

Galima būtų pasakyti, kad dar viena nukenčiusių nuo sovietinės okupacijos gyventojų grupė gaus valstybės paramą. Tai gerai! Bet kodėl šios kompensacijos prilygintos žuvusių ar sulušintų Lietuvos kariuomenės karių kompensacijoms? Ar būtinoji tarnyba sovietinėje (agresorių) armijoje prilygsta būtinajai tarnybai Lietuvos Respublikos kariuomenėje, ginant savo tėvynę? Kodėl kompensacijos paskirtos šiemis asmenims, o ne žuvusių Lietuvos partizanų, 1941m. sukielėlių, kalėjimuose, lageriuose ir tremtyje nukankintų pasipriešinimo kovos dalyvių šeimoms? Kodėl negavo kompensacijų okupantų ir stribų kankinių muose praradę sveikatą, tapę invalidais buvę politiniai kaliniai? Dar daug yra tokiai "kodėl"... O atsakymas vienas- jie nepaklusnūs. Jie priešinosi

okupacinei valdžiai, jie nepaklusnūs ir dabartinei LDDP valdžiai. Vis reikalauja teisybės.

Įstatymo rengėjai Seimo nariai I.Šiaulienė, N.Medvedevas, M.Stakvilevičius, A.Kairys, R.Markauskas, A.Tauras ir kt. pateikė Seimui pažymą, kurioje nurodyta, "kiek daug buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai jau gavo". Pažymoje surašytos ir dvigubai didesnės pensijos, ir 50 rb. kompensacija už kiekvieną mėnesį, praleistą kalėjime, ir turto grąžinimas, ir nemokami vaistai. Kurios iš tų lengvatų liko iki šiol, pažymoje neparašyta. Bet "Tremtinio" skaitytojai žino, kad liko tik nemokami vaistai. Visa kita LDDP atėmė, neindeksavusi indėlių ir išmokų, negražinusi savininkams turto. Išeina taip: ką LKP "davė", tą LDDP atėmė. Nors vyriausias vadas liko tas pats- p.A.Brazauskas. Tikriausiai jis jau ne toks?

Šis įstatymo projektas Seime buvo svarstomas daugiau nei pusę metų ir vis atidedamas. Jam nepritarė Seimo komitetai, Finansų ir Socialinės apsaugos ministerijos. Motyvai- nėra biudžete lėšų, tokius klausimus reikia spręsti kompleksiškai, atlyginant žalą visoms nuo okupacijos nukentėjusioms Lietuvos gyventojų grupėms ir išreikalavus iš Rusijos reparacijas. Buvo rengiamas ir alternatyvus įstatymo projektas, kuriame turėjo būti prisiminti visi: ir kovoje prieš okupaciją, ir okupacijos aukos. Alternatyvaus projekto net nesvarstė. LDDP frakcijai panorėjus (balsų dauguma), įstatymo projektas buvo priimtas. Nepaklusnieji nebus remiami. Tegul žino, kad prieš valdžią (ir prieš okupantus) šiauštis nedera. Reikia būti švelniakailiai kiškeliai, o ne pasiaušusiai ežiai, anot Č.Juršėno.

Neverta klausti "švelniakailės" valdžios, ar Lietuvos valstybė turi būti dékinga savo piliečiams, atidavusiems sveikatą ir gyvybę už tai, kad ta valstybė būtų. Atsakymo nebus. Išgirsite tik kinkų tirtėjimą už sienos meška brazda.

Povilas JAKUČIONIS

Keliauome Dzūkijos partizanų keliais. Tvyrojo vasaros karštis. Virš miestelio sklandė raibasparnis vanagas, baidydamas mažuosius paukštelius.

Merkinės gimnazijos mokytojas Juozas Kaupinis užrakino mokyklos dirb-

PRASMINIO GYVENIMO DARBAI

tuviu duris. Pasisveikinome.

Vėjo nugairintu veidu pusamžis barzdotas vyras daugeliui šio krašto žmonių pažįstamas nuo Atgimimo pradžios. Mokykla-muziejus- Kryžių kalnelis- ir jo paties namai-keturkampis, kuriame skuba, bėga, kūliais verčiasi Juozo gyvenimo upė.

- Nepabėgsi nuo savęsl- sako Juozas.- Tokia jau, matyt, mano paskirtis. Pirmyn. Vis ta pačia kryptimi. Kai sunku, prieš akis matau Kristą, savo kryžių nešantį...

Merkinėje lankausi dažnokai. Ši kartą atlydėjau čion bičiulę-Amerikos lietuvių mokytoją Liliją Rasą Kulbienu iš Bostono, kuri nesenai dalyvavo kasmet rengiamuose mūsų mokytojų tobulinimosi kursuose "Apple" ("Obuolys"). Po kursų susiruošėme į pažintinę kelionę. Ponias Rasa, gimusi Kaune ir priverstinai palikusi Tėvynę penkerių metų amžiaus, viskuo gyvai domisi. Pagarbai vaikščioja į partizanų Kryžių kalne ir fotografuoja amžinumo simbolius-vieną už kitą gražesnius dzūkų kryžius. Vieni jų baltą šviesą spinduliuoja; kiti pirmiausia žnogaus dvišios kilnumą, kančią ir auką primena. Jie kaip kariai išrikuoti pakopomis aukštyn ir žemyn. Kryžiai ratu juosia ovalinį apacijoje plytintį lauką.

Negi lietuviai dar nori būti raudoni?

Prezidento rinkimai ir šis, ekonominis referendumas parodė, kad Lietuvos žmonės dar nesugeba patys mąstyti. Daugelj dar tampo virvutės, suvytos iš melo voratinklių, kiti dar tebegyvena apimti baimės, kad vėl gali prasidėti represijos, treti, daug prisivogė, bijo turtus prarasti, ir juos ši sumaištis patenkina.

LDDP visa tai yra labai gerai numičiusi ir puikiai išnaudoja visus per daugelį metų KGB ištobulintus metodus: psichologinį spaudimą, melagingus pažadus, apgaulę, materialinį skatinimą, ir kimba lietuviai kaip žuvelės ant jauko, o vėliau praregėjė aimanuoja, kad viskas blogai.

Garliavos 40-oje balsavimo apylinkėje rugpjūčio 27d. referendumas prasidėjo Garliavos klebono monsinj. A.Gustaičio palaiminimu ir bendra malda. Čia ir balsavimo rezultatai buvo džiuginantys. Balsavo 62,12 proc. rinkėjų, o "taip" referendumui taré daugiau kaip 91 proc. atėjusių balsuoti. Tai kėlė LDDP stebėtojų įnirtį. Įvairūs provokatoriai trukdė rinkėjams ir komisijai dirbti, buvo palaikoma psichologinė įtampa.

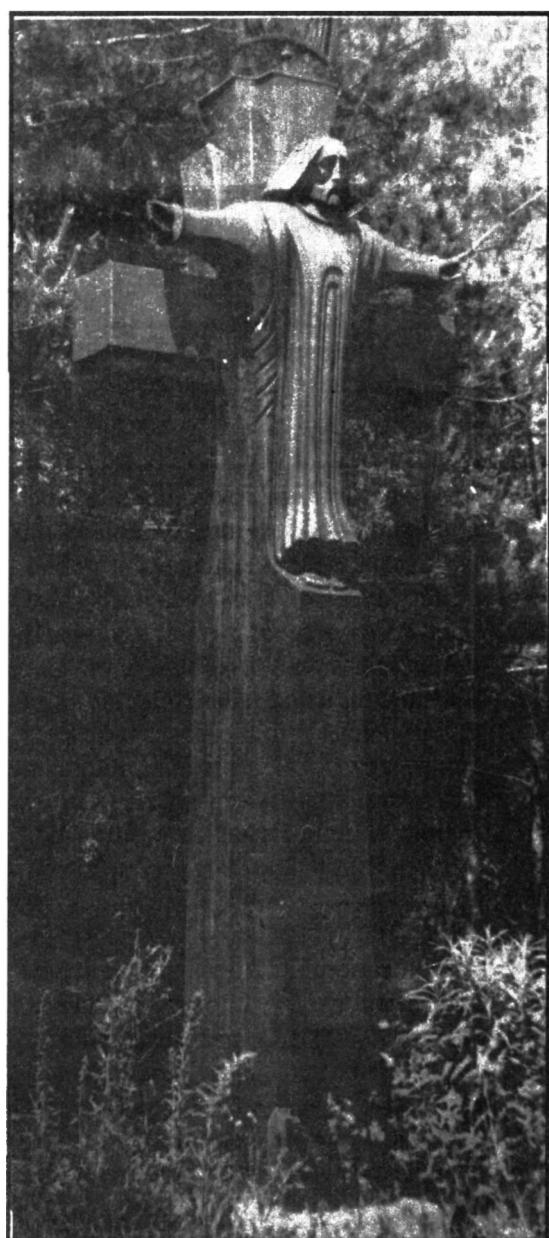
Ir vis dėlto referendumas parodė, kad dar dalis lietuvių nori būti raudoni, nori, kad būtų ir toliau vagiama, plėšiama, reketuojama, žudoma ir "prichvatizuojama". Iš dalies tai suprantama- nemaža lietuvių jau degradavę: prasigérę, apsviaigę nuo narkotikų, tingi dirbti, nors nori gerai gyventi.

Ypač skaudu, kad dar yra politinių kalinių, tremtinų, nenorinčių skirtis su sovietiniu pasu, ir dėl to neturėjusi teisės dalyvauti referendume. Ar ne tokie "patriotai" yra visokių sklimų iniciatorai? Kiek dar yra tokiai, kurie tik dėl lengvatų vaistams išsiima treminio nario pažymėjimus, tuo darydami gėdą doriems politkaliniams ir tremtiniams.

Būkime vieningi, nesiskaldykime, atsisakykime asmeninių ambicijų. Tik vienybėje mūsų jėga, o juk visų mūsų tikslas vienas- nepriklausoma Lietuva.

Didžiai gerbiau prof.V.Landsbergio, apsilankiusio Garliavoje referendumo dieną ir stebėjusio jo eiga, norėjosi atsipyrauti už tuos, kurie nesuvokia, ką daro, bet jo dvasinė ramybė rodė, jog jis daug stipresnis už tuos, kurie jį puolęs jis teisus.

Aldona GRIKETIENĖ

Juozas Kaupinis

Lauko viduryje puikuojasi naujai sumūryta koplyčia. Kai lankémés, buvo klojamos paskutinės jos plytos, o viršuje iš tolo vešliai žaliavo lietuvių papročiu įkeltas pabaigtuvė vainikas. Juozas Kaupinis persimetė su vyrais keliais žodžiais-padėkojo jiems. O mudvies su Rasa paaškino:

-Ką aš daryčiau be žmonių pagalbos? Darbininkai jie geri. Varėniškiai. Ypač daug padeda darbų vykdymo. V.Isa jevas.

Juozo Kaupinio sodybėlė prigludusi Partizanų kalno pašonėje. Prie vartų pasitinka išlakus ažūrinis metalo kryžius. Kieme laksto du žvitrūs vaikaičiai. Svarbiausias pastaras-kūrybinės dirbtuvės. Po šia maža, meistrystės įrankių prikrauta pastoge mokytojas leidžia (nuvelta iš 6 psl.)

(Tėsinys. Pradžia Nr. 23)

Leiskime kalbėti dokumentams

1. Grupinės Šaulių bataliono bylos kaltinamoji išvada (ištraukos). Šis dokumentas- kaltinimas Sol Ilecko kalėjime laikomiems kaliniams- surkurptas 1941.09.16d. Lietuvos SSR NKGB "specu", nusidanginusiu į ten paskui savo aukas- įkandin birželio 23-osios Panevėžio ešelono...

2. Išklerusia rašomaja mašinėle išspausdintas dokumentas- "spravka", be datos, su grifu "sekretno" ir Čkalovo srities teismo antspaudu. Tai užbaigtos (paramerkto siūlomos sušaudžius) ir siunčiamos į archyvą saugoti Šaulių bataliono bylos lydraštis...

Rusijos Federacijos Saugumo ministerijos Orenburgo srities valdybos 1992.08.03d. raštas-atsakymas į užklausimą-paiešką (ištraukos)...

Šaulių bataliono vado Petro Jančio iškaitos kortelės sen kažkodėl nerado, bet ir jam (Lietuvos Aukščiausio teismo duomenimis) mirties nuosprendis įvykdytas 1941m. gruodžio 19-ąją. Tą pačią dieną sušaukti Raseinių kalėjimo kaliniai: miestelėnas Motiejus Adleris, ūkininkas Domas Beinaris, jurbarkietis amatininkas Jonas Urbaitis, taip pat panevėžiškiai: tarnautojas Jonas Auliūnas-Aulinskas, amatininkas Juozas Gaulas, karininkas Kazimieras Ladiga, darbininkas Aleksandras Mažeika, amatininkas Jonas Misevičius, mokytojas Povilas Timukas...

Prisimenant kruvinąjį 1941-ųjų birželį- Rainių, Pravieniškių, Červenės skerdynes, nevalia užmiršti ir birželio 23-osios Panevėžio ešelono tragedijos. Žinomi vos keturi raseiniškiai, ištvėrė bolševikinių kalėjimų ir lagerių pragarą. I tą mirties ešeloną patekusiu panevėžiečių, biržiečių skaičius, jų asmenybės, likimai dar laukia išaiškinimo.

Neturi išblėsti tautos atmintyje ir Raseinių Šaulių bataliono atminimas. 1940 metų birželio 15-ąją jie, kaip ir tūkstančiai Lietuvos šaulių, tramdydami apmaudą, drausmingai paklusno savo vadovybės įsakymui nesipriehinti atplūstančioms okupantų ordoms. Šaulių sąjungą likvidavus, jie toliau žengė garbingu pirmųjų Lietuvos šaulių Neprisklausomybės kovose pramintu keliu: sudėjo ir savo kruviną auką ant Tėvynės laisvės aukuro.

Beje, 1992 metų pabaigoje iš tolimojo Orenburgo (buvo Čkalovo) Lietuvą pasiekė 1941-1942 metais ten sušaudytųjų artimiesiems atsiusti mirties liudijimai. Mirties priežastis: sušaudymas (rasstiel)... Mirties vieta: Orenburgas...

"UTVERŽDAJU"

NAC. UNKVD PO
ČKALOVSKOJ OBLASTI
KAPITAN GOS
BEZOPASNOSTI /VZRIN/
'17" sentlabria 1941 goda

Utvērždalu:

I.O. Prokurora
Čkalovskoj obl.
A.K...
19/9.41.

KALTINAMOJI IŠVADA

Tardymo bylos Nr.616 kaltinamieji:

1. JANČYS Petras, Zigmo,

2. SAUKAS Petras, Antano,
 3. DUKAUSKAS Leonas, Silvestro,
 4. BUTKUS Viktoras, Juozo,
 5. SURVILA Jonas, Martyno,
- pagal RTFSR BK stralpsnius 58-p.2, 58-4 ir 58-11.

1940 metų lapkričio Lietuvos TSR NKVD organai išaiškino ir likvidavo antitarybinę sukilielius organizaciją "Šaulių batalionas", o jos dalyviai JANČYS Petras, sūnus Zigmo, SAUKAS Petras, sūnus Antano, DUKAUSKAS Leonas, sūnus Silvestro, BUTKUS Viktoras, sūnus Juozo, SURVILA Jonas, sūnus Martyno... buvo sulimti ir patraukt i atsakomybėn.

Aštlikus parengtinį tardymą, nustatyta, kad, Lietuvoje įkūrus Tarybų valdžią, kontrrevolucioninės ka-

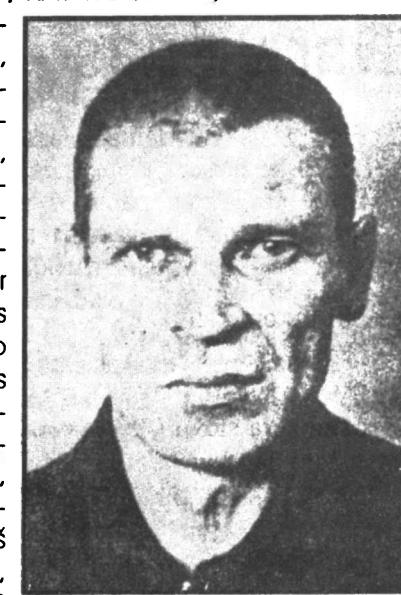
REMIANTIS TUO, KAS IŠDĖSTYTA, KALTINAMI:

1. JANČYS Petras, sūnus Zigmo, gimus 1897m. Taujėnų miestelyje Ukmergės apskrityje, Iletuvės, TSRS pilietis, nepartinės, neteistės, buvęs šaulių būrlo vadas ir Tautininkų partijos narys, iki suėmimo pradžios mokyklos mokytojas, gyveno Lietuvos TSR Raseinių mieste, tuo, kad, būdamas prieškai nusiteikės prieš Tarybų valdžią, sukūrė Lietuvos TSR teritorijoje kontrrevolucioninę sukilielius organizaciją "Šaulių batalionas", kuri rengė glinkluotą sukilią, siekdama nuversti Tarybų valdžią ir atstatyti ankstesnę santvarą Lietuvos TSR.

Kontrrevolucioninės veiklai JANČYS užverbavo 7 buvusius Šaulius, kurieems davė užduotį kurti kontrrevolucioninės sukilielius grupes Lietuvos rajonuose, turėjo slaptą radlio šifrą ryšlui su Vokietija.

Konspiracijos sumetimais organizacijos "Šaulių batalionas" narys JANČYS palankė per ryšlininkus, turėjo slaptą žodžius, t.y. kaltinamas nusikaltimais, išvardytais RTFSR BK stralpsniuose 58-2, 58-4, 58-11. Prispažino esąs kaltas, JĮ kaltina ir kaltinamųjų parodymai.

2. SAUKAS Petras, sūnus Antano, gimus 1914m. Raseinių apskrities ir valsčiaus Bedančių km., TSRS pilietis, Iletuvės, nepartinės, buožės sūnus, nuo 1935m. fašistinės Šaulių organizacijos vadovas, iki suėmimo dirbo savo žemės ūkyje, gyveno Raseinių valsč. ir apskr. Bedančių miestelyje (kalmevert.), tuo, kad buvo kontrrevolucioninės sukilielius grupės "Šaulių batalionas", veikusios Raseinių valsčiuje, vadovas, kuri, siekdama nuversti Tarybų valdžią Lietuvos, rengė glinkluotą sukilią, planuoja JĮ karinio Vokietijos užpuolimo prieš TSRS momentui... Į savo kontrrevolucioninę grupę įtraukė du žmones... BANDĘ įsligti šaunamąjį glinką, t.y. kaltinamas nusikaltimais, išvardytais RTFSR BK stralpsniuose 58-2, 58-4, 58-11. Prispažino esąs kaltas, JĮ kaltina ir kaltinamųjų parodymai.

2. SAUKAS Petras, sūnus Antano, gimus 1914m. Raseinių apskrities ir valsčiaus Bedančių km., TSRS pilietis, Iletuvės, nepartinės, buožės sūnus, nuo 1935m. fašistinės Šaulių organizacijos vadovas, iki suėmimo dirbo savo žemės ūkyje, gyveno Raseinių valsč. ir apskr. Bedančių miestelyje (kalmevert.), tuo, kad buvo kontrrevolucioninės sukilielius grupės "Šaulių batalionas", veikusios Raseinių valsčiuje, vadovas, kuri, siekdama nuversti Tarybų valdžią Lietuvos, rengė glinkluotą sukilią, planuoja JĮ karinio Vokietijos užpuolimo prieš TSRS momentui... Į savo kontrrevolucioninę grupę įtraukė du žmones... BANDĘ įsligti šaunamąjį glinką, t.y. kaltinamas nusikaltimais, išvardytais RTFSR BK stralpsniuose 58-2, 58-4, 58-11. Prispažino esąs kaltas, JĮ kaltina ir kaltinamųjų parodymai.

(B.d.)

(atkelta iš 5 psl.)

visas laisvalaikio valandas, triūsia dažnai ir iki aušros. Čia gimsta saulutėmis ir ornamentais išpuošti kryžiai. Lengvi. Dailūs. Vieniši arba grupelėmis po kelis. Jau apie 200 meistras jų sukurė, pastatė. Ir kalba kryžiai ne tik patys už save, bet ir už tuos, kurie raudonoje audroje žuvo už Tėvynę.

Partizanų kalnas ir Juozas Kaupinis- neturkūs. Prisimenant žinomą Rytų patarlę, taip ir knieti paklausti: "Ar kalnas pagimdė pelę, ar pelė kalną?" Kada prasidėjo meistro ir kalno draugystė?

* * * *

Iš tolimos vaikystės šviečia Juozui kryžių saulė. Ją ižiebė atkaklaus devynmečio berniuko svalonė. Svalonė tapo tikslu.

Gyveno jie-trys broliukai ir dvi sesutės- su tėveliais Jakubiškių kaime, 9km nuo Merkinės. Juozuką, jauniausią (g.1940m.) mama, keliaudama į Merkinę, pasisodindavo vežime greita savęs. Mat stribai pa-

stočių su vaikais savo juodiems reikalams neimdamo.

Mama buvo audėja. Atvykusi miestelin, eidavo pirkti dažų naminiams siūlams. Takelis vedė pro miestelio kapines, šalia nutiūsusios gilių daubos, paverstos savyrtynu. Kartą berniukas žvilgtelėjo į šalį ir suakmenėjo iš siaubo: iš šiukšlių kyšojo žmogaus ranka išskėstais pirštais...

Tupėjo baltas šuo raudona apykakle. "Argi būriu šunų raudonomis dėmėmis?"- paklausė savęs vaikas. Nebūna! Kai priėjo arčiau, viskas paaiškėjo: šuo kruvinu snukiu jau buvo išgraužęs iš šiukšlių iškapstyto žmogaus kūno šoną... "Kokie balsi neteisybė?" Mama jam paaiškino, kad tai už Lietuvos laisvę žuvę partizanai, kurių kūnai, išniekinti prieš iš tautos išgamų, per dienų dienas gulėdavo. Merkinės aikštėje. Berniuką labai sujaudino kitų žmonių patirta skriaudė. Giliai širdyje jis prisiekė visą gyvenimą

prisiminti, gerbti šiuos didvyrius. Ir ne tik malda. Jis juos jamžins.

Ilgus okupacijos dešimtmečius Juozas brandino tą svajonę.

Jis matė, kaip siautėjo stribai, trėmė žmones į Sibirą. Kaip girti savavaliavo kaimo, o miesteliuose prekiavo partizanų lavonais.

- Tojį prekyba buvo dvejopa, - pasakoja Juozas. Nukautas partizanas ir užkastas jų kūnais. Už nukautą eilinių partizanų stribai gaudavo 500 rb. premiją, o už vadą-1000 rb. Todėl dažnai tuos pačius lavonus jie vežiodavo iš vieno miestelio į kitą, pavyzdžiu, iš Daugų į Merkinę ar į Varėnā. Taip gaudavo dvigubas premijas. Prekyba užkastais palaikais irgi buvo įprasta šiemis žmogėdroms. Kasti duobes stribai tingėdavo užmesdavo žemėmis, ir tiek. Naktimis likdavo saugoti. Žuvusiųjų artimieji norėdavo slapta saviškius palaidoti kapinėse. Stribas Barzdaitis pasakojo kraupius savo ir kito

stribi-Lukoševičiaus nuotykius: "Merkinėje, apkasę banditus, nutarėme vieną jų parduoti už 3 litrus samagono ir gabala lašinių. Sergėjom nakti- sédėjom apkase. Žmonės atvežė tą samagoną, užkanda. Ir mes balių ištaisėm, viską išgérėm dviese. Neatsimenu, kaip vienas mūsų atsidūrė įguloje kitapus Nemuno, pas rusus, o kitas užmigo gatvės gale. Palikome automatą ir kulkosvaidį-viskas dingo. O žmonės tuo met net 7 kūnus išsikasė ir pasilaidojo".

- Bet iš kur tiek daug stribų buvo? - klausia Rasa.

- Reikia suprasti, - sako Juozas, - ką reiškia žemos moralės žmogui ginklas ir visagalybės jausmas, svetimo turto troškimas. Girtuokliai, vagys, karjeristai ir visokios padugnės neregėtai galiai igavo. Jų Merkinėje atsirado per 50. Niekas jų nebaudė nei tada, nei dabar. O gyvų jų dabar dar geras desėtkas tebevaikščioja galvas iškélé...

(B.d.)

Viešpaties globa

Savo gyvenime ne kartą esu akivaizdžiai patyręs Dievo Apvaizdą. Draugų raginamas, ryžtuosi kai ką užrašyti. Taip daryti rekomenduoja ir šv.Raštas: "Geras yra dalykas slėpti karaliaus paslapčią, bet apreikštį Dievo darbus ir juos išpažinti yra šlovinga" (Tob 12,7).

Už du dalykus labiausiai esu dėkinčias Aukščiausiam. Pirma; kad per 10 metų kalėjime ir tremtyje Sibirė nežuvau; antra, kad buvau pašauktas į kunigų luomą.

Per klaidą į kunigus

Vyriausias mano brolis Pranas ējo seniūno pareigas. Kartą jis parneše iš Šimkaičių pašto Gudžiūnų klebonui adresuotą laišką.

-Pasiteirauk, -sako pašto tarnautojas, gal jūsų vietovėse pas gimines yra atvažiavęs koks klebonas atostogauti. Jam yra laiškas.

Skaitome parneštą laišką. Jį rašo Marijonų gimnazijos direktorius kun.prof. J.Totoraitis. Aplinkraščiu jis kreipiasi į Gudžiūnų parapijos kleboną. Prašo, kad paskelbtu bažnyčioje, jog Marijampolėje veikia Marijonų klasikinė gimnazija. Vienuoliai marijonai savo kaštais leidžia į mokslus neturtingų šeimų vaikus.

Tokios pagalbos man kaip sykis reikiėjo, nes augau septynių vaikų šeimoje (aštuntasis buvo mireš). Tėvų rusų kareiviai, dezertyrai, plėšikaudami buvo

nužudę. Ūkis, visų maitintojas, buvo nedidukas. Taigi vargu begalėjau tikėtis mokyties universitete.

Po trumpo susirašinėjimo gimnazijos vadovybė pakvietė atvažiuoti. Broliš pavėžino mane į Nemuno prieplauką Veliuonėje. Iš čia- Nemunu į Kauną, o iš Kauno- geležinkelio į Marijampolę.

Vienuoliai marijonai malonai mane sutiko. Apsibuvau. Jų lėšomis baigiau dvi paskutines gimnazijos klasses ir kunigų seminariją. Buvalių išventintas.

Grįžkime prie atklydosio laiško. Marijonų gimnazijos direktorius iš Marijampolės laišką adresavo Gudžiūnų parapijos klebonui, tiems bažnytkaimio Gudžiūnams, kurie yra šone Dotnuvos, Kėdainių rajone. O laiškas nuklydo į priešingą pusę, į Kauno rajoną, į Gudžiūnų kaimą, esantį netoli Nemuno.

Todėl vėliau sakydavau, kad į kunigų luomą patekau per klaidą. O felix error, o palaiminta pašto klaida! Dievo patvarkymu laiškas nuklydo į priešingą pusę, į mano gimtinę kaimą, kad parodytų man kelią į kunigystę.

Pranašingas užrašas ant sienos

Padėka Dievui priklauso ir už antrąjo Apvaizdos pasireiškimą mano gyvenime. Tai atsitiko jau kunigaujant.

Raudonajai armijai užėmus Lietuvą,

tikybos dėstymas mokyklose buvo uždraustas. Kapelionai išvažinėjo kas sau. Ukmėgės gimnazijos ir mokytojų seminarijos moksleiviai glaučėsi prie marijonų Bažnyčios. Visi buvo nesaugūs dėl savo ateities. Inteligentus rankiojo ir sodino į kalėjimą, trémė į Sibirą. Dėl to padaugėjo lankančiųjų bažnyčią.

Saugumiečiai buvo įsikūrę atimtuose vienuolyne namuose prie bažnyčios. Pro langus jie stebėjo žmonių būrius, einančius į bažnyčią ir keiksnojo:

- Velniai rautų Kasdien šventė ir šventė (každyj dien prazdnik do prazdnik)

Toks religinis aktyvumas enkaveldėstams nepatiko. Todėl prieš pat 1946m. Kalėdaš mane areštavo. Tribunolas du kartus mėgino teisti, bet nesant įkalčių, atsisakė. Tokiai atvejais "ypatingasis pasitarimas" iš akies atseikėdavo bausmę. Man davė 7 metus kalėjimo ir tremties iki gyvos galvos. O kaip nesinorėjo būti užkastam tolimame Sibire!

Tokių liūdnų metu per Jurgines (1947m. balandžio 23d.) paguodė pranašingas sapnas.

Rodos, mane su kameros kaliniu inžinieriumi Andriuškevičiumi veda pas tardytoją. Mums einant tuščiu koridoriumi, pasigirsta paslaptinges balsas: "Per šešias savaites kalbėkite rožančių. Išsvadavimąs per Aušros Vartų Dievo Motiną". Žvilgelim į šoną. Ant kalėjimo koridoriaus sienos puikuojasi stambiomis raidėmis užrašas: "Liepos 2 diena".

Rytą apie sapnų sužinojo visi kameros kaliniai. Imta aiškinti. Rožančių nutarė kalbėti ir tie, kurie ligtol nebuvo

kalbėję.

Visi skaičiavome dienas- tikėjome, kad kažkas turi atsitikti. Ir štai po šešių savaičių išveda iš mūsų kameros inžinierių Andriuškevičių. Vadinas, antra pranašauta diena- liepos 2d.-skirta man.

Aišku, tai atrodė neįtikėtina, nes mano tardymas buvo baigtas, protokolas pasirašytas. Deja, tardymą pradėjo iš naujo, ir kalėjimo požemiuose išlaikė dar 6 savaites.

Dviem pranašautom datoms pasvirtinibus, sustiprėjo viltis, kad ir pasakinė pranašystė įvyks- kad Aušros Vartų Dievo Motina išgelbės. Tas pažadas guodė sunkiausiomis valandomis per 10 įkalinimo metų.

Šiandien, rašant šias eilutes, jau praėjo 47 metai nuo įkalinimo. Aš Lietuvoje, sveikas ir gyvas Aušros Vartų Dievo Motinos globos dėka.

Irašas ant kalėjimo sienos "Liepos 2 diena"- tai ne vienintelis Dievo Apvaizdos pasireiškimas. Panašus atsitikimas aprašytas šv.Rašte su Babilono karaliumi Belšocaru.

Jam puotaujant su tūkstančiu vyru paslaptinja ranka salėje ant sienos užraše: "Mene, tekel, parsin" (Dan 5,16). Tai pranašavo greitą karaliaus žūtį. O man užrašas skelbė išsigelbėjimą.

Zvaigždėmis Dievas praneše trimis karaliams apie Išganytojo gimimą. Juozapą jau sapnu įspėjo bėgti, nes Erodas ieškos nužudyti vaiklio Jėzaus. Dievas įvairiais būdais apreikšia savo valią.

Kun. Viktoras ŠAUKLYS

Dagaliaių traukinys sustojo...

Po dvidešimties parų kelionės traukinys 1941m. liepos 8d. sustojo Krasnojarsko miške prie kažkoko lagerio. Šis- aptvertas aukšta medinių lentų tvora, apraizgyta viršuje spylgluota viela, keturiais sargybinių bokštelių tvoros kampuose. Tik atvėrus vagono duris, užpuolė debesis taigos mašalų. Jų tiek, kad protarpiais temdo skaisčiai šviečiančią saulutę...

Mūsų ešelone, kaip vėliau sužinojau, iš viso buvo 2870 Lietuvos vyru. Dauguma jų čia ir liko...

Mes pakliuvome į vieną niūriausią ir kruviniausią lietuviams Sibiro vietų- Krasnojarsko krašto 7-ąjį lagerį Rešiotų apylinkėje, paskutinę stotelę- Revučių.

Prie jėjimo į lagerį smulki krata: laikrodžiai, žiedai atimami. Jei žiedą sunku numauti nuo piršto, nuplēšiamas su oda. Aš kišeninį laikrodiką spėjau į duoną įkišti, jo nerado, nors ir laužė duoną.

Lageryje radome pastatytus 8.barakus, o antra tiek patys prisistatėme. Barakai buvo pastatyti lenkų belaisvių, kurie 1939m. kare su Lenkija padėjo vokiečiams triuškinti lenkus. Jie čia ir liko gulėti- neišlaikė bado ir šalčio. Vienas iš senesnių mūsų sargybinių parodė jū miną kapą.

Krasnojarsko miškuose daug lagerių. Pagrindinis kalinių darbas-miško kirtimas, vagonų krovimas ir kt.

Paklausus lagerio vadovybę, kur atsidūrė mūsų šeimos, kurių ešelonas judėjo mums iš paskos apie penketą parą, o vėliau pasuko kita kryptimi, išgirdome tokį atsakymą: "Čia jūsų namai, čia jūsų

kapai- kam jums šeimos reikalingos". Bet ilgainiui vis tiek dauguma mūsų sužinojo savo šeimų adresus. Mat mūsų lageriuose buvo nemažai ir kitų tautybių kalinių, kuriems giminės laiškuose paraše apie lietuvių tremtinių apgyvendinimą, nurodė pavardes ir kt.

Keletas rusų kalbą mokančių vyru pakliuovo į lagerio kontorą. Vienas iš jų- Ričardas Zaleskas, Kretingos valsčiaus tarnautojas, nuteistas 10 metų lagerio, 5 tremties. Jis, labai rizikuodamas, sugėbėjo slapta nusirašyti visų lietuvių kalinių sąrašą. Tai mokyklinis sasiuvinis su Lietuvos vyru pardėmis, tėvavardžiais, iš kur atvežti... Sunku buvo jis išsaugoti. Jei jis būtų pastebėtas pavardes nusirašant karo metais, būtų sušaudytas, o jei sąrašus aptiktų jau po karo, būtų pridėta 10 metų... O jis išsaugojo juos iki mūsų laisvės dienų. Amžinai atilsj. R.Zaleskas mirė Kaune 1980 metais.

Aš už poros metų buvau perkeltas į gretimą 8-ą lagerį. Čia, lagerio vyro normuotojo Juozo Vieversio rekomenduotas, pakliuvau į lagerio buhalteriją- ištrūkau iš sunkių miško darbų, kas ir padėjo man išlikti gyvam. Kur tu, Juozai, gyveni? Norėčiau sužinoti tavo adresą.

Pirmąjį, 1941 metų, žiemą, spustelėjus 30-40 laipsnių Sibiro šalčiams, gaunant bado "dietą", žmonės émė masiškai mirti. Iš stipresniųjų sudaryta 15-os žmonių brigada, geriau maitinama, nespėjo kasti įšalusioje žemėje duol...

Vincas ŪSAS

Sukurkime Tuskulėnų komunizmo aukų mauzoliejų

Pats Viešpats suteikė mums išskirtinę progą originaliai įamžinti komunizmo aukų atminimą, komunizmo budelių žiaurumą.

Prie piko genijaus Lenino mauzoliejaus eidavo minios, milijonai žmonių. Komunistai, naudodami savo vado palaikus, kalė į žmonių galvas šetoniškąją ideologiją.

O mes sukurkime komunizmo aukų mauzoliejų, nes nekaltas milijonų komunizmo aukų (ne tik lietuvių) kraujas šaukiasi bent moralinio atpildo.

Mauzoliejus turėtų būti pastatytas toje pačioje vietoje, kur atkasami palaikai. Ant žemės vienas prie kito po stiklu turėtų būti suguldyti visi rastieji palaikai.

Mauzoliejų turėtų suprojektuoti architektai, paškelbus konkursą. Galbūt tai būtų didelis juodas karsto formos pastatas, virš jėjimo rūstus juodas kryžius. Jokių nereikalingų detalių (dokumentų, nuotraukų, paveikslų- tai muziejaus eksponatai), kurios galėtų atitraukti lankytojų dėmesį nuo palaikų ir nuo spėjamų ar nustatytų aukų pavardžių sąrašo. Mauzoliejus turėtų skambeti tyli gedulinga muzika, degti žvakės, kartais giedoti giedoriai.

Dėl sunkios šalies finansinės padėties tokį mauzoliejų (gal laikinai) galima būtų pastatyti iš lengvų konstrukcijų pigiausių medžiagų.

Manau, mauzoliejus būtų didžiulis moralinis smūgis komunizmui, kurio ideologijos metastazės būdingos daugeliui galvų. Tai auklėtų emociškai ne tik Lietuvos žmones, ir gal ne vieną kartą.

Algimantas LELEŠIUS

Kazlų Rūda

1994m. rugėjis

TREMINTINYS

Nr. 24 (129)

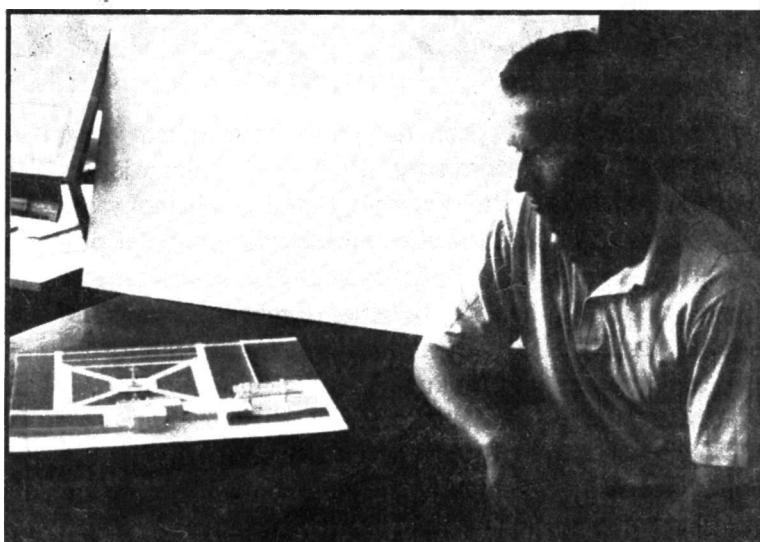
8

ILSĒKITÈS RAMYBÈJE

ŠIAULIAI. Miesto architektų valdyba priėmė ir patvirtino "Kančių ir vilties" memorialo sovietiniam genocidui atminti projektą, kurį sukūrė architektas Antanas Plaipa. Šis architektūrinis ansamblis bus pastatytas Giniūnų kapinėse. Kryžių monumentui kuria buvęs politinis kalynas Gediminas Tamošiūnas. Statybą pradėti numatyta jau šiemet.

Česlovas DIRKÉ

Architektas A. Plaipa

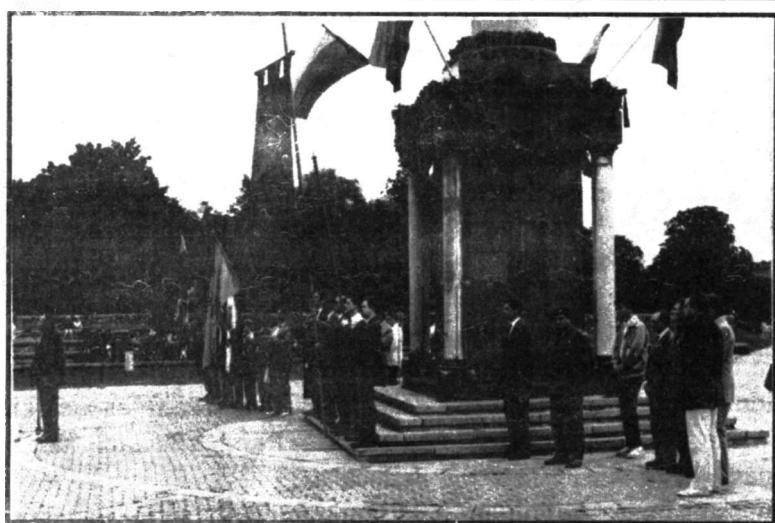

Kunigas Vladislovas Petkevičius
1914 - 1994

Gimė Šiaulių apskr. Juknaičių parapijoje gausioje šeimoje. Užaugo 8 vaikai. Mokėsi Kelmėje, Kražiuose. 1935m. įstojo į Kauno kunigų seminariją. 1942m. paskirtas Ukmergės apskr. Deltuvos parapijos vikaru. Paskui kunigavo Vepriuose, Pagiriuose, Ūkmergėje ir vėl grįžo į Šiaulių apskr. Kiaunorių parapijai klebono pareigoms. 1949m. gegužės 29d.

suimtas ir po ilgų tardymų Šiauliuose ir Vilniuje įkalintas 10-iai metų Archangelsko lageriuose. 1955m. gegužės 21d. grįžo į Lietuvą ir buvo paskirtas Kauno raj. Vandžiogalos parapijos klebonu. Vėliau kunigavo Meškuičiuose, Rudiškiuose ir Žaiginyje. 1971m. vėl grįžo į Ukmergės raj. Žemaitkiemė. Čia klebonu dirbo 23 metus ir 1993m. birželio 27d. atšventė kunigystės 50-ies metų suaktį. Tada ir pasakė šiuos žodžius: "Laiminai, Marija motinéle, sunkiose kalinio dienose, laimink ir iki Amžinybés".

Rugsėjo 11d. iškeliau Amžinybén. Palaidotas Kelmės raj. Vaiguvos parapijos kapinėse prie tévų.

Molotovo-Ribentropo pakto 55-ųjų metinių minėjimas Šiauliuose, Saulės laikrodžio aikštėje

NIDA. 75-osioms Šiaulių sąjungos įkūrimo metinėms paminėti Nidos šiaulių būrio iniciatyva ir lėšomis Nidoje pastatyta skulptūra. Skulptūros autorius skulptorius A. Garbačiauskas. Statant skulptūrą, daug padėjo Nerinės užkardos kariai ir jų vadės A. Bertašius.

Redakcijos inf.

Skaitykime patriotinius leidinius

Kai kurie mūsų greitai užmiršo netolimą praeitį, kai miške, kalėjimuose, tremty patys leisdavome, spausdinome ir platinome pogrindinę nelegalią spaudą. Kiekvieną jos žodį įsidėmėdavome ir gerbdavome. O šiandien mūsų priskaičiuojama apie 800000, gal ir daugiau, o mūsų laikraštis "Tremtinys" išleidžiamas vos 6000 egzempliorių tiražu! Skaudu ir gėda! Gal per daug mes įsivelėme į politiką, o savo, PKTS, reikalus užmiršome. Artinantis naujiems, 1995m., prenumeratos metams, paraginkime visus- netik politinius kalinius ir tremtinius, prenumeruoti "Tremtinį" ir kitus mūsų leidinius. Duokime jems jų paskaityti, nes yra ir nežinančių apie šį įdomų laikraštį ir "Laisvės kovų archyvo" žurnalą. Tuo prisidėsime prie kilnaus savo Sajungos ir visuomenės darbo: kuo daugiau prenumeruosime mūsųspaudą, tuo jis bus įdomesnė ir plačiau pasklis visuomenėje.

Balys VIRBALIS
Marijampolės raj.

R.MALECKO nuotrauka

Spalio 8d. 13val. Išlaužo bažnyčioje, Prienų raj. bus aukojam. šv. Mišios už penkis žuvusių partizanus: Vytautą Grybauską, Praną ir Vytautą Kazakevičius, Algį Lenčiauską, Antaną Seniką.

Po šv. Mišių jų žuvimo vietoje, prie kelio Išlaužas-Rokai bus šventinamas kryžius.

Kviečiame dalyvauti.

Dėl smulkesnės informacijos prašome kreiptis į Antaną Lenčiauską, tel. 264442, Kaune.

Prašome palludyti apie šiuos rezistencijos dalyvius, norinčius gauti rezistencijos dalyvio pažymą: Povilas Vitkevičius, Kazys Pranskūnas, veikė Ukmergės raj.; Tomas Kondratas, Adolfas Bielinskis, veikė Varėnos raj.; Dominykas Jėčys, Juozas Vitkus, Kazimieras Degutis, Mykolas Petrauskas, Konstantinas Bajerčius, veikė Alytaus raj.; Kazys Skirkevičius, veikės Kauno raj. (visi po mirties); Aldona Ona Lasauskaitė-Asakavičienė, veikusi Alytaus raj.; Bronė Leonavičiūtė-Jurgaitienė, Anele Tomkutė-Nemuriene, veikusios Marijampolės raj.; Petronėlė Bylienė, Bronius Byla, veikė Jurbarko raj.

Atsiliepimus prašome siusti Rezistencijos dalyvių teisių atstomyje komisijai, Laisvės al. 39, 3000 Kaunas.

Dėkojame

mūsų
prenumeratoriams:
p. Vitaut G. Abračiui ir
Stelai Abraitis iš Flori-
dos- 100 USD.

Matilda LAIMONTAVIČIŪTĖ,
g. apie 1918-1921m. Baltimoreje. Jos té-
vai: Kazys Laimontavičius ir Petronė
Rugieniūtė-Laimonta vičienė-
emigrantai iš Lietuvos. Matildos Lai-
montavičiūtės (ištakėjusios pavardė
nežinoma) ieško pussererė, Petronės
brolio Juozo Rugienio duktė, Joana
RUGIENIŪTĖ-ANSKAITIENĖ.
Rašykite "Tremtinio" redakcijai.

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

1994m. rugėjo 30 d. Nr. 24 (129). SL289.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas,

Kaina 45 ct

tel. 209530

Redakcija: Danutė Bartulienė, Birutė Oksaitė, Edmundas Simanaitis, Irma Žukaitė